

Izhaja vsak četrtek popoldne. V slučaju praznika dan poprej. Posamezna številka stane Din. 1.—. Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1.
CENA: za en mesec Din. 4.—, za četrt leta Din. 12.—, za pol leta Din. 24.—

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportažni oddelek, vhod s Poljanskega nasipa 2. Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. :: :: Inserati se zaračunajo po dogovoru

Stanovske organizacije.

Zadnje dni so v našem dnevnem časopisju razpravljali o tem, ali so stanovske stranke in organizacije potrebne in koristne ali ne. »Slovenski narod« je, zvest svojim liberalnim načelom, napisal članek, v katerem nastopa proti stanovskim strankam, češ da bi te dovedle do medsebojnega stanovskega klanja. Zato je treba, da se stanovska nasprotja izglajajo v medstanovskih strankah in organizacijah.

»Narodni Dnevnik« pa je nato v posebnem članku zavzel prav nasprotno stališče. Povdarjal je, kako velik pomen imajo stanovske stranke in organizacije ter je zlasti naglasil, da je delavstvo šele po stanovski politiki postalo važen činitelj v političnem življenju. »Pri delavcih mora uspevati sploh samo stanovska politika in kdor tega načela ne vpoštevata, ta je lahko že naprej prepričan, da bo vse njegovo delo zaman. Šele stanovska politika je združila delavstvo in šele vsled stanovske politike je postalo delavstvo važen političen faktor. Da je bilo to človeštvu v prid, dokazujejo vse socialne pridobitve človeštva, ki so bile uveljavljene predvsem zaradi političnega udejstvovanja delavstva.«

Nobenega dvoma ni, da je ta trditev popolnoma pravilna. Brez delavskih političnih organizacij ne bi bilo sedanje socialne zakonodaje in delavci bi bil brez pravic in brez moči, kakor je bil pred 50 leti.

Ali pa je zaradi tega nasprotje med delavstvom in industrijo ter drugimi stanovi danes večje, ali je »stanovski pokol«, kot pravi Sl. Narod, hujši, kakor je bil takrat, ko delavstvo še ni bilo organizirano? Kdor količ kaj pozna razmere na svetu, bo moral priznati, da temu ni tako. Dokler delavstvo ni bilo organizirano, je bilo vse drugače nasprotno do industrije nego je danes, ko nastopajo prav pogosto oboji sporazumno v obrambo svojih interesov. Namesto sedanjih mezdskih bojev so se vršili prej pravi poboji, delavci so uničevali tovarne in stroje, zažigali skladišča itd. Danes pa ve vsak delavec, da je usoda njegovega podjetja tudi njegova usoda.

Sploh pa je misel, naj bi se ljudje organizirali samo po čisto političnih strankah, to se pravi po domače, naj bi se ločili edino le v liberalce, klerikalce itd., pristno liberalna. Liberalizem je prejšnje stanovske organizacije razbil ter je napravil iz človeka samo še državljana, zato da so ga potem pod lažnivo krinko demokracije tem lažje izkoriščali in zmozgavali. Liberalizmu služi, kdor nasprotuje stanovskim organizacijam, ker se očividno boji, da bi doslej neorganizirani siromaki prišli do prmernega vpliva in moči.

Organizacija je bila vedno prvo in glavno sredstvo, s katerim so se mogle posamezne skupine v človeški družbi uveljaviti. Organizacija je moč in samo od nje zavisi vpliv, ki ga imajo stanovi in sloji, bodisi v državi, bodisi tudi v okviru posameznih političnih strank. Koliko velja n. pr. delavstvo v naši SLS? Samo toliko, kolikor se lahko sklicuje na svojo organizacijo, na svojo politično moč. Če se torej komu zdi, da se delavstvo v SLS premalo vpoštevata, mora izvajati iz tega samo en sklep: delavci organizirajmo se, strnimo se v trdno celoto, da bomo lahko enotno zastopali svoje koristi, pa nas bo stranka rada ali nerada vpoštevata. Zakaj prazno je misliti na to, da bo katerikoli stanu prinesel ta ali oni dobrotnik vse njegove pravice, ne da bi se mu bilo reba zato boriti in za to delati.

Pa pravijo: če se bo delavstvo organiziralo, če se bodo organizirali sploh vsi stanovi in stranki ali pa celoten izven nje, potem ne bo ne konca ne kraja medsebojnih preprirov in sporov!

Vprašam, kje je več preprirov, kje je več medsebojnega nezaupanja, ali tam, kjer sedijo organizirani zastopniki različnih stanov enakopravni za mizo, da se pomenuje o tem, kar jih drži in kar jih razdvaja, ali morda tam, kjer odloča o vsem samo par ljudi, ki so dobili po tem ali onem naključju oblast v roke, pa dostikrat tudi pri najboljši volji sami ne morejo najti pravilne srednje poti.

Če uči izkušnja, da se delodajalci in delavci mnogo manj pripravijo med sabo ter mnogo lažje svoje zadeve sporazumno urejajo, kjer so delavci organizirani kot pa tam, kjer ni nobene prave organizacije in se mora vsak posameznik pogajati s svojim gospodarjem, tedaj velja popolnoma isto tudi v političnem življenju. V tistih občinah n. pr., kjer so naši delavci, mali obrtniki, bajtarji,

uslužbenci itd. organizirani, so lahko brez spora dobili v občinskem odboru primerno zastopstvo. Kjer pa nimajo svoje organizacije, so morali sprejeti kot veliko milost, če so dobili morda v občini enega zastopnika, četudi bi imeli pravico do polovice obč. odbora.

Tako predstavljajo neorganizirani stanovi, zlasti neorganizirani delavci, pa samo množico nezavednega ljudstva brez vpliva in moči, kljub svoji večini, množico ljudi, ki služijo kvečjemu spretnim demagogom, da jih izkoriščajo v svoje osebne namene. Nasprotno pa so trdne stanovske politične organizacije najboljši jamstvo za vzajemno sodelovanje vseh koristnih in potrebnih stanov. Kdor si torej želi takega vzajemnega sodelovanja, naj se organizira in naj pomaga organizirati zlasti siromašni delavski sloj, ki je organizacije najbolj potreben.

Vzglede kapitalistične vseмогоčnosti.

V Sloveniji obstoji neka »nacionalizirana« industrijska družba, ki ima skoraj tridesetinski monopol na svoj produkt v Jugoslaviji. Ta družba ima za svoj bodoči razvoj najslajnejše perspektive, kar v ostalem dokazujejo izredno visoki bančni krediti, ki jih uživa od kapitalističnih mogočnikov.

Ko pa se je enotno organizirano delavstvo, zaposleno v tej industriji, dvignilo, da vsled 25% povišane produkcije zahteva malenkosten povešek svojih mezd, tedaj je med upravnimi svetniki in njihovimi visokimi uslužbenci završalo. In začele so se litanje: Da stoji ta industrija pod ničlo, da bo treba tovarniški obrat znatno skrbeti, če ne naravnost tovarne zapreti itd. Da bi moralo biti delavstvo uvidevnejše, ker da bo s svojim mezdinim gibanjem uničilo to velevažno industrijsko panogo.

Potek dogodkov pa je dokazal nasprotno: Gospodom je malo na napredku dotične industrije, pač pa na tem, da vlečejo iz nje zase kar največje dobičke. Že gospodu generalnemu ravnatelju so dovoljeni »samo« sledeči stroški iz družbine blagajne: 1. Dvakratna kratka pot v Italijo 54.000 Din. 2. Mesečno porabi njegov avto bencina za 10.000 Din. 3. Popravila njegovega stanovanja 500.000 Din. 4. Garaža zanj 50.000 Din. 5. Pralnica 40.000 Din. 6. Rože iz Nemčije za okras verande 4.000 Din. 7. Stroj za sladolede in ohlajanje vina 35.600 Din. Skupaj 693. 600 Din.

Ta gospod pa je odklonil revno vdovo s 7 otroci, ki ga je prišla prositi, na jo za božjo voljo sprejme v delo, ker nimajo otroci kaj jesti.

Na tovarniške stroške delajo mizarji za njegov vrt stole in mize, ki bodo lakirane z emajlom. Delavcem, ki so 1. majnika morali delati, pa ni dovolil 100% poviška navadne mezde.

Stanovanje, v katerem vseмогоčni gospod generalni ravnatelj kraljuje, je bil dal popraviti tik pred njegovim prihodom bivši ravnatelj. Ta pa je šel in si stanovanje »preuredil« še enkrat, kar je stalo malenkost 500.000 Din.!

Gospod ravnatelj si drži posebnega vrtnarja. Dve ženski strežeta njegovi družini ter dnevno kopljeta in češeta njegovega kodrastega — psa. Profesionisti morajo delati najprej zanj, nato šele pridejo na vrsto dela v — tovarni.

To so samo nekatere reči. Kje pa je njegova visoka redna plača in njegovi visoki izredni dohodki?!

Ali izvestnih gospodov ni prav nič sram, ko so si drznili delavstvu očitati, da mu ni za interese industrije, v kateri je zaposleno? Ali je takim gospodom za industrijo? Za profit, profit, profit, industrijo in delavstvo pa naj vrag vzame!

Din. 700.000.— v enem letu za luksuz! In to en sam ravnatelj!

Ne, ne! Drugače bo ta stvar! Delavstvo dotične industrije je močno, pametno in bo vztrajalo!

Zahtevajte „PRAVICO“ po vseh gostilnah in javnih lokalih posebno še v industrijskih krajih!

Veliki davkoplačevalci.

»Mi smo veliki davkoplačevalci«, je zapisal v zadnji številki »Pravice« naš vrli dopisnik iz sv. Miklavža pri Ormožu. Da, mi smo veliki davkoplačevalci, zakaj ogromno večina vseh davkov v naši državi gre neposredno ali posredno iz žepov konsumentov, med katerimi je vsaj dve tretjine siromakov. Komaj dobra osmina vseh davkov se plačuje od posesti, bodisi zemljiške, bodisi denarne. Vse drugo plačamo konsumenti v obliki takozvanih indirektnih davkov: carine, trošarine, taks in pa dohodnine, pri kateri so zopet ravno siromaki najbolj prizadeti. Prav te dni so dobili ljudje plačilne naloge, s katerimi se jim predpisuje od njihovega bornega zaslužka, ki ne zadošča za najbolj beraško življenje, visok davek. In skor ga ni pri nas vplivnega glašu, ki bi proti temu odločno nastopal.

Ali bo kdaj drugače? In kdaj bo to? Drugače bo samo tedaj, če bodo delavci, mali obrtniki, bajtarji in kočarji, uradniki in uslužbenci vseh vrst strnjeni v močno politično organizacijo, da bodo lahko potom svojih zastopnikov uveljavljali svoje zahteve.

Industriji se gibljejo na celi črti, imajo teden za tednom sestanke in konference, kamor se vozijo ponajveč na breme naših železnic. Na teh sestankih postavljajo vedno nove zahteve n opozarjajo vlado, kje in kako naj bi olajšala različna bremena, da bi bil njihov dobiček še večji. Tudi kmetje imajo svoje prijatelje in zastopnike, ki se brigajo, da se vsaj kolikor toliko njihove koristi ščitijo in varujejo. Kaj pa naši najbolj siromašni ljudje? Kdo se bo za te oglašil in zavzel? Težko kdo, dokler ne bo čutil v njihovi organizaciji take zastopbe, da se mu ne bo treba bati odpora pri drugih stanovih in slojih. Zato, vi veliki davkoplačevalci, organizirajte se, zavedajte se, da vam celo po liberalnem načelu: kdor več plača, več velja, gre v državi največ pravice, ker nosite baš vi naj težja bremena. Pokličite si vsak dan v spomin, da ste zares veliki davkoplačevalci in vprašajte se, ali imate v političnem življenju tudi temu primeren vpliv. Ako ga nimate, potem na delo za močno organizacijo siromašnega delovnega ljudstva. Potem organizirajte navdušeno po vseh vaseh, farah in občinah Delavske zveze, da bo naša politična moč velika, kakor so veliki davki, ki jih danes plačujete!

Osemurni delavnik in delavstvo.

Zakon o zaščiti delavcev določa med drugim tudi delovni čas. Za vse industrijske obrate, ki zaposlujejo več kot 15 delavcev, je določen osemurni delavnik. V izjemnih slučajih pa daje zakon delodajalcem možnost za podaljšanje delovnega časa in sičér za 1, največ pa za 2 ure na dan. Za to podaljšanje mora privoliti delavstvo v posameznih obratih s $\frac{1}{3}$ večino s tajnim glasanjem. Podaljšanje sme trajati 3 mesece in se po preteku 3 mesecev lahko obnovi. Delodajalci morajo vsako preko osemurno delo plačati z 50% poviškom.

Zgodi se pa večkrat, da posamezni lastniki tovarn skušajo na ta ali oni način pridobiti delavstvo za devet ali deseturno delo brez zakonitega 50% poviška. Imamo podjetje, ki je lovilo delavske podpise za podaljšanje delovnega časa brez 50% poviška, to se pravi, upejlati 10-urni delavnik. Take kupčije zakon ne dopušča, ker pomeni kršitev zakona, zato tudi ne drže in držale ne bodo. Vendar imamo tukaj najlepšo priliko spoznati, kako malo važnosti polaga delavstvo na to soc. pridobitev. Za zgled naj navedemo še eno podjetje, ki je prav blizu Ljubljane. V tem podjetju je naraslo delo. G. ravnatelj je sklical zaposleno delavstvo na dvorišče ter jih vprašal, če so pripravljeni delati 10 ur na dan brez 10% poviška, če niso pripravljeni, pa je podjetje primorano sprejeti nekaj novih delavcev. Delavstvo je pristalo na 10-urni delavnik, ne oziraje se na lačne brezposelne delavce, ki so bili med letom odpušteni zbog pomanjkanja dela. Toliko sočutja imajo delavci med seboj. Eden hoče delati 10 in 12 ur dnevno akoravno vidi, da drugi umira lakote na cesti. Tako brani delavstvo 8-urni delavnik, potem ni čudno, ako se v nekatereh obratih dela kar cele noči, vse nedelje brez premene in 50% poviška.

Razume se, da delodajalci niti ne vprašajo delavcev, ali so voljni delati ali ne, za njih velja samo tale izrek: »ako nočeš, pa pojdi!«

Vzrok takemu zlorabljanju 8-urnega delavnika tiči na eni strani pri delodajalcih, ki stremijo za tem, kako bi iz manj številčnimi močmi čimveč in ceneje producirali, na drugi strani pa pri delavcih, ki živijo v egoizmu brez sočutja do bližnjega, brez zavesti in brez pojmovanja o pomenu 8-urnega delavnika. Ker sta oba delodajalec kakor delojemalec kršitelja 8-urnega delavnika, se zgodi, da napraviti tajno pogodbo za podaljšanje delovnega časa, od katere ima pa dobiček le prvi, drugemu se pa zgodi, da ga lepega dne podjetnih več ne rabi, ker je zmanjkalo dela tudi za 8 ur dnevno. Tako se zgodi tistemu, ki ne privoščiti skorjice kruha tudi onemu, ki je ravno ako upravičen in vreden življenja kot sam. Če vzamemo podjetje, ki zaposluje 100 delovnih moči in da vsak delavec dela 2 uri več na dan, znaša to 200 delavnih ur. Za teh 200 delavnih ur bi moral podjetnik zaposliti 25 delavcev, s tem bi dobilo 25 lačnih in brezposelnih delavcev kruha, število brezposelnih pa bi se skrčilo.

Delavstvo se sicer malo zaveda, koliko mu škoduje brezposelno delavstvo, ki jih podjetniki izrabljajo s tem, da iztrgavajo plače zaposlenim delavcem, češ saj je dosti brezposelnih, ki bi radi tudi ceneje delali. Ravno tako se od dne do dne povečuje šikaniranje po delavnicah, pri vsaki priliki slišiš od mojstra itd.: Če ti ni prav, pa pojdi. Če nočeš ali če ne moreš, pa pojdi.

Tu in tam že utrjavajo plače delavstvu, čemur je vzrok tolika brezposelnost. Zato je sveta dolžnost vsakega delavca, da brani osemurni delavnik. S tem pomaga svojemu bližnjemu, ki je brez dela, pomaga pa tudi sebi s tem, da se reši šikaniranja in prikrajševanja pri plači.

Delavci, zavedajte se, da je v vas samih moč, ali naj se dela 8 ali 10 ur. Zato povsod odklanjajte čezurno delo in pustite, da tudi vaši bližnji zajema iz proletarske skleda. S tem boste storili svojo dolžnost in pokazali solidarnost delavstva.

Ali je „Poselski red“ zakon ali ne?

Po členu 130. ustave veljajo začasni zakon, uredbe in odločbe ministrskega sveta in drugi akti in odloki z določenim rokom trajanja, zakonskega značaja, kar jih je bilo izdanih od dne 1. decembra 1918, leta do dne proglasitve ustave, še nadalje kot zakon, dokler se ne izpremene, odnosno ne ukinejo. Vlada je dolžna v roku enega meseca od proglasitve ustave (proglasa dne 28. junija 1921, št. 142 A, Sl. Nov.) začasne zakone, uredbe, pravilnike in odločbe ministrskega sveta in druge akte in odloke z določenim rokom trajanja, zakonskega značaja, predložiti zakonodajnemu odboru v pregled. Zakonodajni odbor sklene, kateri ostanejo v veljavi brez izpremembe, kateri se izpremene in kateri se ukinejo. **Odborove določbe se proglašajo kot zakon.**

Uredba celokupne deželne vlade za Slovenijo, s katero se ureja službeno razmerje hišnih ali gospodinj-skih poslov v Sloveniji z dne 18. junija 1921 je bila predložena v revizijo zakonodajnemu odboru in **odobrena.**

V »Seznamku začasnih zakonov, uredb, pravilnikov in odločb itd., poslanih zakonodajnemu odboru narodne skupščine kraljevine SHS po čl. 130. ustave v revizijo«, je sprejeta tudi naredba deželne vlade za Slovenijo z dne 18. junija 1921, št. 224 v Ur. l. 82/21 — **poselski red za hišne ali gospodinj-ske posle** — v odseku III.: soc. pol. narod. zdravje in prehrana pod št. 91.

Seznamek je objavljen v Ur. l. št. 128 z dne 24. oktobra 1921 pod št. 316.

Iz navedenega je razvidno, da je »Poselski red« za hišne ali gospodinj-ske posle z dne 18. junija 1921 **zakon, ki veže tako posle kakor njih službodajalce.**

Tedenske vesti.

Velik shod krščansko socialnega delavstva v Celju. V nedeljo 7. t. m. je zboroval v Celju velik delavski shod, ki je zelo dobro uspel. Na shod so prihiteli zastopniki naših organizacij iz raznih, nekateri iz zelo oddaljenih krajev. Z napeto pozornostjo so zborovalci sledili govornikom tov. Gajšku, Beltramu in načelniku D. Z. dr. Gosarju, katerega izvajanja je zbor navdušeno odobral, kajti posegel je globoko v naše razorne socialne razmere in pokazal delavstvu, kje je rešitev.

Z velikim uspehom je govoril tov. Beltram še posebej železničarjem. Tov. tajnik Gajšek je podal načrt za dosledno izpeljavo naše organizacije v vsakem kraju ter o našem delavskem tisku. Enoglasno je bil sprejet njegov predlog, da si vsak takoj naroči in širi naš časopis »Pravico«.

Po shodu se je vršila seja zaupnikov delavskih organizacij celjskega okrožja, katere sklepi so velike važnosti za naš pokret in delo v strokovnih in političnih organizacijah okrožja.

Uspehi tega lepega shoda in dobro obiskanega zaupnega shoda se bodo kmalu pokazali, za kar nam jamči novo izvoljeno okrajno vodstvo.

Na delo povsod in vsi!

Vič. Dne 10. sept. 1924 so se vršile volitve kraj-nega šolskega sveta, pri katerih so »delavski zastopniki« soglasno volili JDSarske kandidate. Ne razumemo, kako se to vjemá z bojem proti »buržuizmu«? Delavci volivci so pa najbrže drugačnih misli. Klub odbornikov SLS, v katerem so tudi zastopniki D. Z., je vsled nelojalnega postopanja obeh klubov oddal v znak protesta prazne glasovnice. Delavci bodo pa pri prihodnjih volitvah volili »brez objema z liberalci«.

Strokovna zveza.

Papirniški delavci.

Vevče — papirnica. Podpisani se tem potom pr-srčno zahvaljujemo vsem, kateri so nam ob 50-letnem jubileju dela in dekoriranju v papirnici izrekli častitke. Predvsem »Zvezi papirniškega delavstva« ter delav-skim zastopnikom gg. Smodeju, Žužku, Kukovici ter to-varniški požarni brambji, gg. Hirscheggerju in Finku, da-lje zastopnikom občin Polje in Dobrunje ter župnemu uradu po g. župniku Poljanec, Prirčna hvala gg. za-stopnikom tovarne dr. Trillerju, dr. Pavlinu ter gen. rav-natelju Sellerju, kakor tudi vsem gg. uradnikom. Še po-sebej pa smo dolžni hvala zastopnikom vlade dr. Fer-jančiču, Zvezi indust. ing. Šekleju ter poljski godbi pod vodstvom g. Svetka za neumorno sviranje ob proslavi. Vsem in vsakemu posebej Bog plačaj. — Ivan Kotnik, Jernej Rupret, Marija Hladnik, Marija Kerznari, Franca Brezovar.

Tovarniški delavci.

Tržič. Usnjarska podjetja so zadnji čas dobila več naročil za izdelavo usnje. Zato se je obratovanje nekoli-ko poživilo. Končne rešitve krize v usnjarski industriji pa še v doglednem času ne bo. Vzroke smo že večkrat navedli. Prihodnjič pa priobčimo glavni vzrok te krize.

Rudarji.

Mednarodna organ. kršč. rudarjev za ratifikacijo washingtonskega dogovora — pogodbe — ter proti so-cialni reakciji in podaljšanju delovnega časa. Predsed-stvo mednarodne organ. kršč. rudarjev je na svoji 5. se-ji dne 27. avg. 1924 v Kölnu (Köln am Rhein) sestavilo resolucijo, v kateri pozivlja vlade vseh industrijskih dr-žav, da iste čimprej ratificirajo washingtonsko pogodbo. V tem smilu pozivlja tudi vse tej internacionali priklju-čene organizacije, naj le v tem smislu postopajo. Nada-lje je predsedstvo razpravljalo o položaju rudarjev vseh držav. Ugotovilo je, da je socialna reakcija povsod na delu, da odstrani vse socialne pridobitve rudarjev. Nam-en te reakcije je, podaljšati delavni čas v rudnikih, ki je popolnoma nepotreben. Z ozirom na to, je predse-dstvo izdalo sledeči proglas: Vse tej internacionali pripa-dajoče organizacije naj energično nastopijo proti social-ni reakciji, osobito pa proti podaljšanju delovnega časa v rudnikih.

Sijajen uspeh krščansko socialnih rudarjev v Nem-čiji. Zadnje volitve — takozvane Knappschaftswahlen pri nas nekako bratovske skladnice — so prinesle nem-škim našim tovarišem sijajen uspeh, posebno v ruhr-skem in ahenskem okrožju — Ruhr- und Achenerbezirk. Organizacija kršč. rudarjev — Gewerkverein — je do-bila v ruhrskem okrožju 62.000 glasov, stem je dobila 35 mandatov. Ko se je kršč. org. prvič udeležila teh vo-litev je dobila samo 12 mandatov, a danes ima 158 man-datov. V ahenskem okrožju je Gewerkverein dobil ab-solutno večino 3367 glasov, 35 mandatov; nasprotniki so dobili samo 26 mandatov ter tudi precej manj glasov. Posebno zanimivo je, da so bili najbolj poraženi revolu-cionarni socialisti. To je znamenje, da nemški rudarji ne zaupajo kričanju materialistu, marveč treznim in na ka-toliškem temelju stoječim organizacijam.

V Srauseu (Anglija) se je vršil deželni kongres ru-darjev in sicer 8.—11. julija t. l. 181 delegatov je zasto-palo 385.812 rudarjev. Od 1.200.000 rudarjev je organi-ziranih 788.000 rudarjev. Kongres je stavil sledeče za-h-teve: **prisilna organizacija rudarjev, odstranitev akord-nega dela, socializacija rudnikov, 5 delovnih dni v tednu — sobotni počitek — zakonito šesturno delo.** Eno poseb-no starostno zavarovanje, zboljšanje socialnega zavaro-vanja in končno poleg drugih lokalnih zadev državno podpora za zgradbo delavskih stanovanj.

Prevalje—Leše. Pisec teh vrstic ima večkrat pri-ložnost, poslušati pogovore delavcev, uslužbenih pri leškem premogovnem podjetju, tihočih se razlike delav-skega položaja pred vojnim časom napram sedanjim. Življenje delavcev leškega premogovnika je bilo v ča-su pred vojsko zadovoljivejše kakor je danes. Zaslu-žek delavcev je bil še tedaj, čeravno tudi skromen, ali vendar s primerom s sedanjim, precej boljši. Zadostoval je za hrano in je še ostalo nekaj za obleko in obutev.

Tisti čas so bili leški premogarji ponosni na svojo združeno organizacijsko moč Marksove socialistične struje, na organizacijo, katere jih tedaj še ni tako vidno varala. Obrtniki, trgovci in gostilničarji so tedaj bolj cenili stotine delavcev, zaposlenih v leškem premogov-niku in v guštanjskih fužinah. Marsikateremu navede-nih je delavski denar pripomogel do blagostanja. Dela-lo se je vztrajno in v večjem obsegu kot danes.

Ali danes, ko imamo pri nas državne oblasti, ob-mejno kontrolo in mnogo druge gosposke obojnega spo-la, danes je položaj leških premogarjev veliko bednejši. Njihove roke so vedno bolj žuljave, njihova telesa se ključijo pod nemilo usodo. Njihov zaslužek ne zadostuje družinskim potrebam. Premogovnik komaj še obratuje in rabi zmirom manj delovnih moči. Morebiti ne bo dolgo, ko bodo še ti maloštevilni delavci, ki imajo še ne-koliko telesnih moči, primorani iti s trebuhom za kruhom. Samo tedaj, kadar izplačujejo mezde, pride še malo življenja med te delavce in njihove družine. Ta-krat gre vse nakupavat življenjske potrebščine in si privoščiti kakšno mero pijače in še malo razvedrit po prestanem trudu.

Strokovna organizacija je vsled nezaupanja do nje-nih voditeljev, ki so hoteli po hrbtih delavstva splezati navzgor, oslabela.

Iz navedenih dejstev je razvidno, kakšne važnosti za delavski stan je program Jug. strok. zveze, naše or-

ganizacije, ki hoče varovati delavstvu njegove pravice. To je prava delavska organizacija, ki hoče in mora va-rovati delavca in njegove pravice. Zgoraj navedenim delavcem njihova organizacija sedaj prav malo, skoraj nič ne more pomagati. Vsled tega prestopimo in bodi-mo v organizaciji, ki hoče, zasigurati delavcu pravice do življenja, do kruha in do družabnega ugleda. Zato: Pogum in organizirajte se v nji!

Društvo diplomiranih babic v Sloveniji.

Blagajničarske posle društva je dne 9. sept. pre-vzela ga. Skalar, ker je dosedanja blagajničarka preveč zaposlena.

Rekurz na minist. za narodno zdravje je vložilo društvo v zadevi tarife. V rekurzu (prizivu) proti tarifi v novih pravilih društva zahteva, da se prizna društve-ni tarif.

Občine, ki stalno plačo babicam dajejo, se dobe marsikje v Nemčiji. Babice prejemajo (kakor uradniki) dostojno mesečno plačo od občine, občina pa pobira ter-ifarno takso za babiško pomoč porodnic.

Babiški zakon v N. Avstriji še sedaj ni pečen, ker se nekatere dežele branijo v ustanovitev babiških gre-mijev, češ da bi bila s tem omejena avtonomija dežele. Zato prireja društvo (zveza) babic protestna zborovanja, ki zahtevajo, da na babiški zakon takoj nanovo pride pre parlament.

Pomagajmo tovarišici v sili! Okr. babica Marija Tavčar v Polhovem Gradcu št. 51 je v noči 8.—9. avg. vsled strašne povodnji zgubila skoraj vse premoženje. Obrnila se je na društvo za pomoč. Ker pa društvo sam-nima premoženja, da bi ji pomagalo, prosi odbor vse članice, ki niso same v pomanjkanju, naj nesrečni tova-rišici pomagajo z darovi, katere naj pošiljajo na njen na-slov, društvu pa naj sporoče po dopisnici, kaj so daro-vale, da objavi v »Pravici« zahvalo.

Babiška šola se začne letos 4. novembra in traja 10. mesecev. Ubožne prosilke dobe hrano in stan brez plačno, druge za to skrbje ozir. plačajo same. Pogoji so objavljeni v Uradnem listu z dne 11. sept.

Razglas iz št. 85. Uradnega lista 11. sept. 1924. Državna babiška šola v Ljubljani, pod št. 512 z dne 1. sept. 1924 (podpisan prof. dr. Zalokar), objavlja:

Na državni babiški šoli v Ljubljani se začne dne 4. novembra 1924 učni tečaj za babice s slovenskim učnim jezikom. Tečaj bo trajal približno 10 mesecev. V ta tečaj se sprejmejo ženske, ki še niso prekačile 40. leta starosti in ki so, ako so še neomožene, dovršile 24. leto ter so učnega jezika zmožne v govoru in pisavi. Pouk je brezplačen. Vse prosilke morajo vložiti **svoje-ročno spisano, pravilno kolkovano prošnjo** za sprejem v babiško šolo pri pristojnem sresnem poglavarju, od-nosno mestnem magistratu do dne **10. oktobra 1924.**

Prošnji naj prilože krstni in rojstni list, eventualno poročni list ali, če so vdove, smrti list svojega mo-ža, nadalje oblastveno potrjeno npravnstveno izpričevalo, potem izpričevalo uradnega zdravnika pristojnega po-litičnega oblasti, da so zdrave in telesno in duševno sposobne za uk, nadalje izpričevalo, da imajo cepljene koze ali da so jim bile koze iznova cepljene, izpričevalo o šolski izobrazbi in če so ubožne, tudi ubožni list. Pred-nost za ta tečaj imajo prosilke iz mariborske oblasti izvenzemski mesti Maribor in Celje.

Učenke, ki so ubožne in potrebne, se sprejmejo v internat brezplačno; imovitejše morajo plačevati hrano v internatu, stanujejo pa lahko zunaj internata.

Vsaka učenka, sprejeta v državno babiško šolo, mora imeti poleg zadostnega telesnega perila in obutve še te-le svoje predmete:

4 rjuhe, 2 prevleki za blazine, 1 posteljno odejo (koc), 2 bela predpasnika z rokavi (po predpisu), 2 brisači, 2 namizna prtica, jedilno posodo in orodje.

Dne 4. novembra 1924 ob osmih zjutraj se morajo vse prosilke osebno javiti pri ravnateljstvu državne babiške šole v Ljubljani, Stara pot št. 3, da opravijo pred-pisani sprejemni izpit. Prosilke se sprejmejo, ako zadost-ste vsem predpisanim pogojem in ako opravijo spre-jemni izpit z dobrim uspehom.

To objavljamo, ker vemo, da mnogo žen in dekle-k, ki bi se rade šle učiti babištva, ne izvedo pravi čas po-gojev za sprejem. Vendar tudi opozarjamo vse, naj se dobro premislijo, preden prosijo, ker ne bo vsaka spre-jeta in ne bo vsaka služila dobrega kruha. Zlasti na 33 let stare, matere številne družine, manj snažne, ne-spretno, bolehtne, manj brihtne, proti želji moža itd., naj-manj pa iz krajev, kjer zadostuje sedaj delujoča izko-šena babica, ne silite v šolo, da ne boste škodile sebi in drugim!

Prometna zveza.

Združeni odbor železničarskih organizacij je v po-tek pozno v noč dokončal sestavo predlogov za izspre-membo zakona o drž. prometnem osebnju.

»Prometna zveza« ne bo mogla pristati na vse predloge, ker se ni oziralo še toliko na zmanjšanje raz-like med prejemki delavcev in nižjih uslužbencev in pre-jemki uradnikov, kakor bi bilo to potrebno ter bo skušala s to svojo zahtevo prodreti na enketi, ki bo skli-čena v kratkem v Beograd.

Mi priznavamo in tudi zahtevamo, da se deli pla-ča po sposobnosti, pridnosti in odgovornosti službe. Ne-kakor pa ne moremo pristati na tako velike razlike pre-jemkov, ker ravno to je, kar nam delavcem in nižjim uslužbencem onemogoča človeku primerno življenje.

Povdarjamo še enkrat, da so prav vse žel. orga-nizacije pokazale iskrenost in zanimanje za skupno

sporazumno delo. Ne moremo pa molčati k dejstvu, da se pri tem skupnem in sporazumnem delu kaže pri zastopnikih toliko manj socialnega čuta, kolikor višjim kategorijam pripadajo. Prav posebno obzornost vredno pa je dejstvo, da se tudi med nekaterimi nižjimi kategorijami kaže tako majhna socialna zavest, da vidi **vsak le bolj sam sebe kakor celokupnost**.

Mi resno opozarjamo za danes vse prizadete še kar tako na splošno, da se že vsaj enkrat skušajo vživeti vsaj nekoliko v demokratično in socialno razmerje med posameznimi kategorijami. Kajti, če ne bomo znali **sami odpraviti tistih prevelikih razlik v prejemkih, ki so vzrok, da samo najnižji uslužbenci in delavci trpijo in nosijo vso težo draginje in bede**, bomo mi in naši otroci večni sužnji.

Iz delavnice Maribor priobčujemo sledeče vrstice, da vsakdo lahko vidi, kak red in pravica vlada v takih delavnicah. Prizadeti so štirje delavci, ki nam pišejo:

Ko je prišla v veljavo urna plača, smo dobili podpisani samo Din. 3,50, dočim so dobili vsi ostali pomožni delavci pri enakem delu in pri istem oddelku od Din. 5,50 do Din. 7,50 na uro. Na vprašanje, kako je mogoče, da smo tako zapostavljeni, so nam odgovorili, da je pomota, da se nam plača čez tri mesece gotovo poviša. In res, za mesec juli smo dobili 50 p več, to je 4 Din., kakor tudi vsi ostali novinci. A glej spako. V avgustu smo dobili zopet staro plačo Din. 3,50 ter še odtegljaj za mesec juli. Na ponovno vprašanje, kaj je temu vzrok, je odgovoril gospod načelnik delavnice, da direkcija v Ljubljani tega ne dovoli, ker smo že imeli poprej 3 mesece, ko je prišla urna plača. Novincem ostanejo Din. 4,50 na uro, nam so pa odvzeti. Tudi v drugih oddelkih, n. pr. v strugarnici imajo vsi pomožni delavci od Din. 4,50 naprej pri lažjem delu, mi pa v vedni nevarnosti Din. 3,50. Slede podpisi. Upamo, da k temu ni treba nobenega komentarja.

Dobrota Pašičeve vlade za zimo. Direkcija državnih železnic v Ljubljani je izdala okrožnico, glasom katere se **zniža** dobava premoga. Štev.: 20.906/II-24. Ljubljana, dne 29./VIII. 1924. Predmet: Dobava in cene personalnega premoga. Vsem službenim edincem! Ministarstvo saobračaja je s svojo naredbo štev. 14896-24 z dne 30. julija 1924 odredilo, da imajo pravico do dobave personalnega premoga po režijski ceni vsi aktivni in upokojeni železniški uslužbenci in sicer:

1. Vsi aktivni in upokojeni uradniki: a) z lastnim gospodinjstvom letno največ 3 tone, b) brez lastnega gospodinjstva letno največ 1 tona.

2. Vsi aktivni in upokojeni poduradniki služitelji in delavci: a) z lastnim gospodinjstvom letno največ 2 tone, b) brez lastnega gospodinjstva letno največ pol tone. Dobava personalnega premoga se zaključuje vsako leto 30. novembra in nima po tem roku nihče več pravice do premoga, izveniš izjemne slučaje (premestitev itd.).

Cena za personalni premog je glasom naredbe g. generalnega direktorja g. D. štev. 1785 od 21. januarja 1924 za vse železniške aktivne in upokojene uslužbence ista, ki jo plača tvrdki direkcija in še 10% te cene za manipulacijske stroške.

Glasom te naredbe stane torej 1 tona trboveljskega premoga s takojšnjo veljavnostjo Din. 351,75 za vse aktivne in upokojene uslužbence naše direkcije.

S tem se razveljavlja naša okrožnica štev. 20595-II 24 od 8. maja 1924.

Obvestite o tem takoj vse podrejene osebe. Direktor dr. Borko s. r. — Tudi ni treba komentarja.

Direkcija državnih železnic v Ljubljani. Štev. 68384-VI. 14. VIII. 1924. Okrožnica 104/VI. Predmet: Prošnje za brezplačne karte. Vsem službenim mestom. V prošnjah (trebovanjih) za brezplačne karte mora biti navedeno: 1. Čin po novem zakonu (kategorija in skupna položajna plače). 2. V gornjem robu na levi strani prošnje, za katero brezplačno karto se prosi v tekočem letu. O tem morajo voditi službena mesta točno evidenco. 3. Vzrok potovanja, posebno ako se prosi za dovolitev uporabe brzovlaka, mora biti utemeljen. 4. Potrjeno načelnika, če je prosilec dopust dovoljen in pri prošnjah za karte do državne meje, če ima prosilec dovoljenje za potovanje v inozemstvo. 5. Pri prošnjah oseb, ki nimajo legitimacij (začasni delavci, rentniki, služkinje) je navesti številko listne izkaznice.

Vse prošnje za vozno olajšavo se morajo pošiljati **direkciji samo z redno službeno pošto. Osebe naj ne prenašajo prošnji osebno, ker se takih prošnji ne bode sprejemalo.** Istotako se bodo odpošiljale izstavljene karte samo z redno službeno pošto. Direktor dr. Borko I. r. Kdor želi komentar k tej okrožnici, naj jo komurkoli **glasno prečita** ter posluša, kaj poreče.

O **prevedbi na urne plače** nam pišejo prog. delavci iz Maribora takole: Mi prog. delavci smo imeli trdno upanje, da bode ta urna plača deloma odovarjala našnjo draginjo.

Pa smo se varali. Delale so se prevedbe na prevedbo in prišli smo zopet na sužnja pot. To je vnebovpijoča razlika, ki se nam je dodelila k stari plači od 3, 5, 10 in 15 para in tako naprej. Upali smo, da dobimo približek, ker se približuje zima ter smo mi in naši otroci nagi in bos, da stare dolgove poplačamo in si z novim kreditom oblačila in čevlje nabavimo. Pa zopet so naše želje splavale po vodi. Toda to ni bilo zadosti. Stara vlada nam je naložila lepo svoto davka in celo 5 mesecev nazaj smo morali plačati. Prosil smo g. sekcijskega načelnika, naj se ta davek na mesečne obroke odtegljuje, pa niti tega nismo dosegli. Zopet smo na stari poti tnpjenja in si moramo zraven službe na železnici še privatni zaslužek iskati, da se moremo bomo preživeti, namesto da bi se v prostem času odpočili, da bi lažje opravljali službo na železnici.

To naj železniška uprava izprevidi in naj napravi svojo dolžnost za prog. delavce, da se bodo pošteno preživeli, sebe in svojo družino. Naše žene morajo iti delat v tovarne in na kmete, da pomagajo možu iz revščine, namesto da bi doma svoje otroke skrbno vzgojevale.

Tako tovariši prog. delavci! Zbudite se! Pojdimo na delo k samopomoči. Organizirajmo se ter delajmo tudi sami v organizaciji. Ne se preveč na druge zanašati, ker je tedaj, če se bomo tudi sami zase brigali, bomo kaj dosegli. Kaj rečete k temu tisti **gospodje, ki hočete rešiti socialno vprašanje z samo kršč. milodarnostjo?** Ali ste že kdaj omeščali kako trdo srce kakega inteligenta ali bogatina? Ali naj se delavci na zimo z družinami **samo** udajo v božjo voljo, ali naj zahtevajo tudi svoje pravice?

Ali je res? Precej točno se širijo poročila in vesti, da društva strojevodij delajo v skupnem odboru žel. organizacij samo »pro forma« ter da stavljajo strojevodji po svojih zaupnikih, ki jih baje imajo pri ministrstvu za promet in generalni direkciji v Beogradu, svoje zahteve ki so v marsičem na škodo drugih kategorij.

Upamo, da tov. strojevodje ne bodo dali povoda za take govorice, najmanj pa za kako separatistično postopanje preko in brez vednosti drugih organizacij. Posebno pa še ne sedaj, ko se za najbednejše med železničarji — za delavce ni še prav nič storilo, da se jim položaj zboljša.

Zato upamo, da dobimo v tej zadevi na primeren način jasnosti. Upamo, da raditega ne bo zamere.

Kje je kožuh? Anton Pintar, prog. čuvaj, Rimske Toplice, čuvajnica 537 je opazil leta 1923, da ima v svoji dobavni knjižici za obleko zabeleženo, da je dobil **kožuh** za leto 1921. Takoj, ko je to opazil, je to naznanil svojemu progovnemu nadziralatelju, ki je potem pisal na prog. direkcijo v Celju ter mu je pozneje povedal, da dobi kožuh od sekcije. Ko je čez 14 dni progovnega nadziralatelja zopet prosil, je ta zopet pisal na sekcijo, od koder je prišel odgovor, da naj počaka, ker imajo tudi drugi čuvaji za dobiti kožuhe ter da dobi kožuh, kadar dobe tudi drugi. Seveda drugi čuvaji so lahko čakali, ker niso imeli v knjižah še ničesar zabeleženo. Aprila meseca letos so dobili vsi čuvaji kožuhe, Pintar pa zopet nič. Nato je šel sam v Maribor v skladišče vprašat. Tam so šli pogledat v knjižice ter so našli, da ima res zabeležen kožuh. Ko je povedal, da on kožuha ni dobil, so šli še na 4 kraje v knjižice pogledat ter so našli, da je povsod vpisano, da je bil kožuh odposlan. Takrat jih je bilo odposlanih 18 skupaj, ko je bil njegov zraven. Drugi dan je bil pri prog. sekciji v Celju. Ko so vse pregledali, so našli vpisano, da je njegov kožuh manjkal. On je nato pripomnil, zakaj niso takoj pisali nazaj v Maribor, ker v Mariboru niso našli nobene reklamacije, ko je bil dan poprej tam.

Potem je čakal zopet en teden in ko ni dobil nobenega odgovora, je šel v Ljubljano k direkciji. Ko je tam povedal vsa svoja pota zaradi kožuha, so od direkcije pisali v Celje k sekciji, na kar je dobil od progovnega nadziralatelja obvestilo, da dobi kožuh v kratkem, da je bila pomota, da kožuh še sploh ni bil odposlan iz Maribora iz skladišča.

Tako čaka še danes mož na svoj kožuh. Kje je krivda, naj vsak sam sodi. Neumljivo pa je, zakaj se kožuha ni takoj reklamiralo, če je v resnici manjkal.

Mi pišemo to zato, da se zadeva zve tudi v javnosti, ker nikakor ne gre, da bi molčali o slučajih, ki dokazujejo le preveč brezbrčnosti in malomarnosti progovne direkcije za svoje podrejene uslužbence.

V **Pragerskem** se je vršil dne 10. sept. 1924 zvečer ob 7. uri sestanek železničarjev. Sestanek je bil zelo dobro obiskan. Govoril je g. narodni poslanec Žebot o železničarskem vprašanju, o prevedbi nastavljenec, o krivicah, ki se gode našemu osebju itd. Za njim je govoril zastopnik JSZ tov. Semenič, ki je navzočim z jedrnatimi besedami obrazložil delavsko vprašanje ter namen »Prom. Zveze«. H koncu je govoril predsednik skupine P. Z. Maribor tov. Kores, ki je v svojem govoru v glavnem bičal urne plače ter obrazložil naše predložene zahteve glede izboljšanja.

Ob trideletni na deset zvečer se je zaključil sestanek. Pri tej priliki se je ustanovil tudi pripravljalni odbor za ustanovitev skupine za Pragersko.

H koncu še prosim, da bodite tako prijazni in še enkrat pogledajte na direkcijo glede materialnega skladišča. Delavci me dan na dan nadlegujejo, češ: kdaj bo kaj? Pa žalibog, da jih moram »troštati« dan na dan, a brezuspešno. Res, da so potrebni naši ljudje nekega približka in to nujno, ker so res najslabše plačani.

Toraj le korajžno naprej in le delujte v blagor in korist najbednejšim in upamo, da nam je uspeh zasiguran. — Mi stojimo trdno!

Dopisi.

Z Grosupljega. V nedeljo dne 14. septembra 1924 smo doživeli na Grosupljem **zgodovinsko slavnost ustanovitve sokolskega društva**, ki se je vršila na prostorih brata Ivana Rusa. Spored slavnostne ustanovitve društva je bil sledeči: Sprejem gostov je bil trikrat na postaji pri vlakih ob 7., 10. in 14. uri. Ob 8. uri med sv. mašo je bil ustanovni občni zbor Sokola Grosuplje. Ob 10. uri pohod na grobišča umrlih bratov. Zjutraj se je pripeljal z vlaki iz Ljubljane, Kočevja in Novega mesta **5 uniformiranih sokolov**, ob 10. uri 2 in ob 14. uri kakih **80**. V sprevodu je bilo točno 5 jezdecov v narodnih nošah, 3 sokolski barjaki, 67 sokolov, 24 sokolic, 7 deklic, 4 dečki in 16 telovadcev v uniformi ter 13 četverostopov neuniformiranih sokolov.

Sprevod se je vrši lpopolnoma mirno brez vsakih vzklikov, v res veličastnem tihem razpoloženju, kakor je to primerno o prilikah, kjer morajo sokoli takorekoč sami sebi parado delati.

Nekoliko mučen prizor je bil na postaji ob 10. uri, ko so čakali vsi grosupeljski uniformirani in neuniformirani sokoli, sokolice in šolski sokolski naraščaj na prihod godbe in gostov, pa sta prišla **samo dva sokola** v uniformi in godba. Ker jih je bilo sram, so začeli govoriti, da gre peš iz Ljubljane 1000 sokolov, kateri seveda še do danes niso do Grosuplja priromali.

K popoldanskem vlaku se je na postaji zbralo še precej občinstva, po največ fantov in deklet, pa tudi nekaj mož, zaradi »ferbca«.

Ko so sokoli šli v sprevodu po Grosupljem, so se lahko prepričali, da se nihče zanje ne zanima. Zato so si pri vходу na slavnostni prostor dajali korajžo s tem, da so radovednemu občinstvu, ki se je sestalo pred vhomom na cesti, klicali v oddelkih kakor so prihajali svoj trikratni »zdravo«. Naši ljudje pa, ki se v sokolske zadeve ne marajo prav nič vmešavati, so ostali popolnoma tihi kakor grob ter se počasi razšli. In tako je ostalo pri slavnostni telovadbi in ljudski zabavi z grosupeljskimi sokoli in sokolicami samo nekaj tiste ljubljanske gospode, ki še vedno misli, da so kmetje in delavci samo zato na svetu, da gospodom služijo in jim parado delajo.

In tako je tudi prav. Mi se ne smemo vdeleževati nikdar nikakih prireditvev naših nasprotnikov. Tudi »ferbca« pasti brez potrebe ne smemo, kakor se je to še v nedeljo zgodilo. Zadosti je, da gre pogledat in poslušat na prireditve nasprotnikov le par ljudi, ki lahko opazujejo in poročajo o vsem bolj važnem. Sicer pa moramo biti klerikalci vsaj tako dostojni, kakor so naši nasprotniki. Če nas oni lepo pustijo pri miru v cerkvi in pri naših procesjah, kjer mi **za vse** molimo, zakaj bi jim mi delali napotje pri njih prireditvah in v njih gostilnah in trgovinah, kjer oni **le zase** delajo?

Moramo biti pa tudi pravični in moramo priznati našim sokolom marskaj, kar nam klerikalcem še manjka. Tako n. pr. se oni niso sramovali kot kulturno bojna organizacija dosledno svojemu programu zborovati ravno med sv. mašo. — To bi si morali zapomniti vsi naši fantje, ki so res še odločno verni, pa se nekam tako sramežljivo in strahopetno boje ustanoviti »Orla«, kot izrazito katoliško telovadno organizacijo. Je namreč res malo častno za nas, če nimamo vsaj toliko poguma za pošteno stvar in vero, kakor ga imajo naši sovaščani, ki se žrtvujejo za zmoto in sebi v škodo.

Z upanjem, da bodo naši grosupeljski »Sokoli« s svojim nastopom dali pobudo tudi našim fantom, da si ustanove »Orla«, pozdravljamo i mi ustanovitev »Sokola« v trdnem prepričanju, da bomo imeli med »Sokoli« in »Orli« v Grosupljem prav tisto zdravo prijateljsko tekmovalstvo v telovadbi in **izobrazbi**, ki je povsod nujno potrebna med fanti in dekleti za blagor in čast naše edinstvene Jugoslavije in slovenskega naroda še posebej.

Železniki. Naši »velenapredni« so vendar enkrat javno izpovedali svoje mnenje o našem ljudstvu in sedaj nam je lažje umljivo njihovo orjunaštvo. Orjunaški evangelij, ta novi vir vsega njihovega znanja in mode jim govori o neukem ljudstvu, ki ga je treba prekasiti »za nacijo«; oni pa pravijo, da v celem sprevodu ni bilo resnega človeka in njim je kmečko-delavsko ljudstvo, ki je kljub nalivu navdušeno spremljalo Orle — neresno. Z zasmehovanjem onemoglih delavcev, od katerih žuljavih rok imajo danes glavno korist ravno oni, in s poudarjanjem o vzdrževanju vsega z naprednim denarjem, še celo cerkve (ob malo resnicoljubnosti ne bi mogli uganjati toliko hinavščine) in da **redijo celo naše delavce**, so odkrili svojo domišljavost, da so nekaj več (koliko je vsak od njih več, za to se med seboj prepirajo in častijo in da jih kapitalizem (mišljenje z bogastvom ali tudi brez) dviga nad ljudstvo. Že so kovali načrte kako pogniti s silo voljo kmetu, kako delavcu. Ker jim je pri nas za izvajanje teh načrtov zmanjkalo junaštvo, smatramo to za molče priznanje naše presnete resnosti. Vedite le, da ste si postavili trajen protiljudski spomenik, ki bo še marsikomu pokazal, da med Vas ne spada, in ki bo skoro kot nagrobni kamen Orjune priča Vaše politične preteklosti. Tudi danes še Vaši delavci bodo preboleli iz preteklosti vkoreninjeno suženjstvo, da si še vedno štejejo v čast biti v senci delodajalske gospode, ki jih zaničuje, kot nas in jih rabi le, dokler si ob njih izžemanju polni lastne žepe, in bodo prišli do samozvesti, da jih **nihče ne redi**, pač pa si le s svojimi delavnimi rokami služijo svoj kruh, pa naj bo pri tem ali onem podjetniku. Ob strnjeni organizaciji samozavestnih delavcev in kmetov bo prenehalo Vaše orjunaško delovanje proti ljudstvu samo ob sebi in peščica gospode si radi nas more mirno naprej »imponirati«.

Občinske volitve za mesto Celje se vrše v nedeljo dne 28. t. m. Vložene so tri kandidatne liste in sicer: »Narodni blok« (to so Žerjavovi demokrati, radikali in narodni socialisti), »Socialistična stranka Jugoslavije« (Korenova grupa) in »Celjski socialno-gospodarski blok« (Slov. ljudska stranka, Davidovičevi demokrati, Gospodarska stranka in socialisti).

Socialno-gospodarskemu bloku je zmaga zasigurana, ker je razpoloženje proti Žerjavovcem splošno v mestu za iste porazno, nasprotni blok pa združuje vse stanove in ga lahko imenujemo »blok delovnega ljudstva«, ima 3. skrinjico, kamor bo vrglo svoje kroglice krščansko socialno delavstvo.

Tržič. Po dolgem času se je vendar vršila prva seja novoizvoljenega občinskega odbora 5. septembra. Bila je to prav zanimiva seja. Svetovalska mesta in od-

seke so si po bratovsko razdelili demokrati in socialisti. Z 1. oktobrom se odpre občinska klavnic. Odslej bodo morali mesarji vso živino klati in pobijati le v občinski klavnici, kar je že dolgoletna želja občinstva. Invalidu J. Markiču se je dala v oskrbo občinske tehcnica. Na predlog kluba SLS dobi mizarški mojster Andraške zemljišče v Preski za zidavo nove hiše. R. Femc je interpeliral na g. župana, kaj je že ukrenil za znižanje cene mesa, ker pri naših mesarjih je meso dražje nego v Ljubljani. Župan Lončar se je izgovarjal, da ne more v tem oziru ničesar ukreniti. Zato je prejel dober odgovor od Femca ozir. kluba SLS. Nadalje je klub SLS interpeliral, zakaj se ne skrbi, da se drži po gostilnah policijska ura, ker se popiva do 2., do 4. in celo do 6. ure zjutraj. Skoro vsako soboto ali nedeljo in praznik se vrše kravali, poboji in pokolji. V tem oziru tudi nekateri občinski odborniki ne delajo izjeme. Po zelo živahni debati se je sklenilo, naj se naroči nočnemu čuvaju, da pazi, kateri gostilničar ne drži policijske ure. Za vsako naznanilo dobi polovico globe, katero bo plačal naznanjeni gostilničar. Ob sobotah, nedeljah in praznikih naj skrbi za red po trgu orožniška komanda. Taksa za plese se z novim letom zviša. Klub SLS je predlagal, da naj občinski odbor sklene, da pozove vsakega občinskega funkcionarja, pa naj bo župan ali svetovalec, da odloži svoje mesto, ako se je pregrešil zoper policijski red. Demokratiški odborniki so se temu zelo nervozno upirali. Taka je občinska politika v Trzinu. Dobro bi bilo, da bi se delavstvo malo več zanimalo za njo. Potem bi pri volitvah ne odločala klobase, ampak pamet in trezna prevdarnost.

Trzin. Za upravitelja petrazredne osnovne šole v Trzinu je imenovan naš zvest pristaš krščansko socialne ideje g. Vider. Nasprotnike to zelo boli. Najvišja glava v trziški občini je rekla, da g. Vider ne sme nikdar biti imenovan za to mesto. Zgodilo pa se je drugače. Kolo časa gre naprej!

Zagorje ob Savi. Slišimo, da namerava zagorska »Orjuna« kljub vladni prepovedi na nedeljo 21. t. m. razviti prapor. Sicer dvomimo, da bodo nacionalistični junaki to izvedli, vendar bo pametno, da se namera prenapetostev prepreči. Naše marljivo orožništvo je pod bivšim režimom kazalo veliko vneto za preprečitev raznih shodov, če se to oblasti zahtevalo. Pričakujemo, da v nedeljo te stare sposobnosti obnovi! Morebitne vročekrvne fantke-mučenike naj pouče dostojnosti in po potrebi tudi krote! Zagorjani hočejo mir! Nočejo slišati o raznih odrešitljivih orjunskega evangelijih. Kri trboveljskih žrtve še ni obledela! Spoštujte jo!

Skupina rudarjev Zagorje je naročila Uradni list. Tovarišem ga priporočamo za čitanje. Ker so z novo vlado razne nove naredbe, je potrebno, da se posamezniki za to brigajo.

Boh. Bistrica. »Slov. Narod« od dne 17. avgusta 1924 je objavil notico »Klerikalno varanje državnih namščencev«. V tej pravi, da bi bila bivša vlada popravila krivice ter uredila doklade upokojencem v najkrajšem času. Gospodje demokratje nikar ne blamirajte sami sebe! Imeli se dovolj časa, pa niste ničesar stroili za reveže! Pač pa ste poslabšali in odvzeli krvavo prislužene pravice delavcev in nižjih upokojencev, katerih nam še bivša Avstrija ni kratila. Sedaj odpirate usta do ušes in kažete drugim, kje da imajo široko polje za delo. Zakaj vi niste nič socialnega ukrenili? Zato, ker za delavstvo in nižje sloje sploh nimate srca!

Upokojenci in nižji sloji s sploh ne želimo bogastva, pač pa pravico za vsakega, tudi za demokrata. Žrtvovali smo svojo mladost v blagor drugim, sedaj ko smo bolani in nezmožni za delo pa nam dajo toliko pokojnine, da niti za življenje ne zadostuje. In to vključ temu, da smo plačevali prispevke v prov. sklad. Kje je pa obleka in drugo? Kako naj si tak človek kaj prisluži, ko je zdravih ljudi preveč brez posla?

Zakaj imajo avstrijski upokojenci boljši položaj kot mi? Ali imajo boljši valuto? Ne! Pač pa boljše nesebične socialno čuteče zastopnike!

Železničar v pokoju.

LISTNICA UPRAVE. V današnji številki prilagamo položnice za obnovitev naročnine vsem onim naročnikom, katerim poteče naročnina s septembrom t. l. ali jim je potekla že preje. Prosimo, da nam vsak čimprej nakaže naročnino do konca t. l. Posebno pa opominjamo one, kateri nam dolgujejo naročnino že za več mesecev nazaj, da nemudoma store svojo dolžnost. Kdor list sprejema, mora istega tudi plačati; zastoj ga pošiljati ne moremo nikomur.

Krekova mladina.

Pred III. glavnim zborom »Krekove mladine«. Pred leti smo se zbrali v nadi, da si ustanovimo delavsko mladinsko organizacijo »Krekovo mladino«.

Mnogo je bilo takrat skeptikov, celo v lastnih vrstah, ki niso verovali v uspeh naše mlade organizacije. Mi pa smo vedeli, da je treba iti brez ozira na vse pomisleke, da je treba drzno voditi mladino v politično areno, kjer naj razgiblje vse svoje mlade moči za prospeh našega mladega pokreta. S ponosom lahko rečemo, da smo si vzgojili kader navdušenih in idejno prožetih tovarišev in tovarišic. To je temelj, na katerega bomo zidali bodočnost svojega gibanja. Mi mladi krščansko socialni omladinci moramo iti krepko naprej do zmage skupnosti našega krščansko-socialnega pokreta.

Naj bo naš tretji glavni zbor zaključek faze početnega dela in razvoja, naj utrdi našo misel, zlasti pa naj vplije vsem, ki boste prihiteli na naš delavsko-mladinski zbor tu v Ljubljano v srce duha pravice in ljubezni. Naš tretji glavni zbor »Krekove mladine« bo ob enem manifestacija naše misli.

Torej že sedaj na delo za naš mladi pokret. Glavni zbor se bo vršil nepreklicno 12. oktobra 1924. Natančni spored zborovanja priobčimo pravočasno.

Žene in dekleta.

Pozor žene in dekleta!

V sedanjih dobi smo vsi prepričani o globokem vplivu, ki ga ima pisana, ozir. tiskana beseda in slika. Tudi naši nasprotniki to dobro vedo in zato ne izpuste nobenega sredstva, da ne bi pogubocnosno vplivali na najnižje človeške panoge.

Posamezno se tu pa tam še oglasi kdaj svarljivi klic. Toda kdo ga posluša in kdo ga sliši?! Niti ne zavedamo se, kakšen strup se nudi zlasti naši mladini po raznih časopisih, ki so po nekaterih družinah dostopni tudi nji, pa najsi bo še tako mlada in nežna. Dolgo smo čakali in gledali, morebiti se to samo po sebi izpremeni. Toda vsakdanje izkušnje nam vedno jasneje dokazujejo, da stojimo že tik pred režečim prepodom, ki ga zakriva le še lahen zastor — naše lahkovernosti in popustljivosti. Vera, morala, katoliška kultura, zavest dolžnosti, zvestoba, požrtvovalnost in vse druge zvezde-vodnice našega in zlasti ženskega življenja zatonejo v tem režečem prepadu, ako se nam pravočasno ne odpro oči. Cerkev, naša društva, razna zborovanja nam že leta in leta vzbujajo vest, toda me, zlasti žene in matere, stojimo še vedno prekrizanih rok. Čas je, da začnemo z delom, z resnim delom! Ne mislim pa, da bomo z velikim in javnim delom pričele vojsko vsem tem nevarnostim. Naše delo bodi vztrajno in neutrudljivo podrobno delo za naše otroke, za našo mladino! Ne mislim, da moramo ustanoviti novo društvo v ta namen. Tega ni treba! V prvi vrsti naj vsaka mati vzbudi svojo vest in se spomni svoje svete dolžnosti napram svojemu otroku, ki jo ima ne le doma, temveč tudi zunaj doma, ko je odgovorna pred Bogom in svojo vestjo tudi za vsa pota, ki jih hodi njen otrok ob njeni odsotnosti in tudi za vse bližnje priložnosti k grehu, ki jim je izpostavljen. Težko nam je, delavskim ženam, da bi skrbale tako daleč. Toda nudijo se nam razne socialne naprave, ki nam hočejo pomagati pri vzgoji svojih otrok zlasti takrat, ko me same ne moremo. Polužujmo se zavetišč, Mladinskih domov, ki so nalašč zato ustanovljeni! Naj ne bodo prazna, naši otroci pa zunaj na cesti, izpostavljeni najraznovrstnejšim nevarnostim! — Tam vsaj jih ne doseže strup slabega čtiva in pohujšljivih slik. Skrbimo pa in strogo nadzorujemo, da otroci res redno zahajajo tja!

Skušajmo pa tudi v javnosti pogumno povedati svoje mnenje, kadar gre zato, da obvarujemo svoje otroke pohujšanja po razstavljenih nemoralnih slikah. Odstraniti jih ne moremo, naša zahteva po tem bi bila preslaba. Nekaj pa premoremo: v papirnice, trgovine, trafike, ki zpostavljajo v svoje izložbe strup za naše otroke, ne bomo nosile niti pare našega denarja! Naše družine se jih bodo ogibale in skušale bomo za to pridobiti tudi druge!

Še so nam v spominu razprave in resolucije lanskega katoliškega shoda. Obračamo se v tem slučaju tudi do vseh onih, ki so govorili o tem in zahtevali poprave, da tudi oni vnovič povzdignejo z nami vred svoj glas!

Združimo pa se, delavske žene, tudi v tem, da

podpiramo, naročamo, beremo in zahtevamo povsod le dobre, katoliške časopise!

Nadzorujmo vestno čtivo svojih otrok! Odvrčajmo jih od nevarnih javnih knjižnic in jih vodimo le v dobre knjižnice, kjer ni nevarnosti za nje!

Obiskujmo s svojimi otroki le dobre in vzgojne gledališke in kino-predstave in skušajmo doseči zakonito prepoved posejanja mladini neprimernih predstav ter glejmo, da se taka prepoved tudi vzdržuje.

Pomagajmo in sodelujmo pri vseh društvi, ki delujejo z enakim namenom in bodimo si sveste, da ena slaba knjiga, predstava ali priložnost uniči celo življenje in večno srečo naših otrok!

Za pouk in zabavo.

Za kratek čas.

To bi bil lep osel. Mišel: »Eh Janez, kaj pa vendar počenjaš; tvoja ušesa so vsak dan daljša? — Janez: »Da, da, moja dolga ušesa, pa tvoja kratka pamet, bi bil lep osel!«

Novodobni berač. Gospod: »Kaj te ni nič sram, se tako močan, pa beračiš?« — Berač: »Gospod, brez dela vendar ne morem živeti!«

Snubač pride k bogatemu kmetu snubit domačo hčer. Kmet: »No, jaz nimam nič proti temu ker Vas poznam, da ste blag in nesebičen, samo to Vam poprepovem: najmlajša hči bo dobila 1000 K dote, starejša 2000 K, najstarejša 3000 K.« — Snubač: »Prosim ali mi mate nobene starejše?«

Skrivnost. Ženske sicer po večini slovijo kot take, ki ne morejo utajiti nobene skrivnosti; samo ena je, ki jo drže, namreč koliko je katera stara.

Kolinske dogodbe.

28.

Peter in Mišel najdeta na cesti zavoj in klobaso notri. Dogovorita se, da bo klobaso dobil tisti, ki bo imel ponoči lepše sanje.

Drugo jutro prideta skupaj in Mišel reče: »Peter, povej mi, kaj se ti je sanjalo!«

»Zelo čudne sanje sem imel. Na vozu sem sedel dva lepa bela konja sta bila vprežena vanj in v nebesa sem se peljal. No, kaj se je pa tebi sanjalo?«

»Videl sem te v sanjah, kako lepo v nebesah sedi; ko sem se zbudil, sem mislil, da te ne bo več nazaj na zemljo in sem klobaso pojedel.«

29.

Pavlu in Hubertu je umrla mačeha. Gresta za pogrebom in prideta na pokopališče. Duhovnik je imel nagovor na pogrebu in je rekel: »Pokopujemo vzorno ženo in vzorno mater, kakor jih je malo na svetu — Tedaj sune Pavel Huberta v stran in mu reče: »Ti, Hubert, pojdiva proč, zdi se mi, da nisva pri pravem pogrebu.«

30.

Več Kolinčanov se je peljalo na izlet. Precej nadelani so se vračali zvečer domov. Pa je enemu postalo slabo; zgodilo se je, kar se v takšnih slučajih mora zgoditi, vsebina njegovega želodca se je razlila nasproti sedečemu starejšemu gospodu po telovniku. Gospod je bil od pijanosti zaspal in ni darovanja opazil. Zločinca je zbudil in ga je sočutno vprašal: »No, gospod, vam je sedaj kaj boljše, ko ste se olajšali?« Z odprtimi ustmi in očmi je štrlel Kolinčan na svoj telovnik in daritev in je dejal: »O, seveda, samo, ne vem, hm, jaz že pol leta nisem fižola jedel.«

Delavec! Sleherni dan se vprašaj:

All redno plačujem
All redno čitam
All redno dopisujem v
All zadosti agitiram za

Pravico?

PAPIR

pismeni, uradni, risalni, ovojnici

KNJIGE poslovne, šolske, noteze, šolske zvezke, umetniške razglednice in drugo

kupite najbolje v papirni trgovini

IVAN GAJŠEK, Ljubljana, Sv. Petra c. št. 1

V loteriji zadenejo le nekateri, — v I. delavskem konsumnem društvu pa dobe vsi člani 3% od zakupička, ki ga napravijo pri zadrugi.

Višina je torej odvisna od članov samih.

Vsak naš somišljenik naj bo obenem zaveden zadrugar, ker je to njemu v korist, pa tudi v korist organizacije.